

Zomaar een praatje

22 mei is het. Nu ik dit schrijf is het bijenseizoen volop aan de gang. Ik heb vandaag twee vegers gemaakt en hoop dat deze weer mogen uitgroeien tot grote volken.

Dit is ook de periode dat onze verenigingsgebouwen weer openstaan voor eenieder die belangstelling heeft voor de wereld van de bij. En dan hoor je ieder jaar weer hetzelfde: de veroudering van het ledenbestand, de jongeren hebben geen tijd en interesse en komen dus niet op de Open Dagen af.

En dat klopt gedeeltelijk: wij (ik 32) jongeren wonen in een gemeenschap waarin werk en inkomen voorop staat ten behoeve van onze auto en hypotheek.

Toch is dit in mijn ogen niet de grootste boosdoener van de imkersvergrijzing. Jongeren hebben wel degelijk interesse in de natuur en de bijen, maar ik heb nog nooit een aankondiging in een krant gezien van een Open Dag. Die wordt dan alleen verspreid in de eigen bladen.

Goede gelegenheden om mensen te trekken zijn dan ook de Open Dagen op de kinderboerderij of in de tuincentra (zoals vorig jaar bij Intratuin). Laat ze dan niet alleen de materialen zien maar deel ook folders uit en nodig ze vooral uit op een eigen stal.

Zo ben ik er tenminste ingerold via dhr. Van Bergen uit Driehuis.

Maak een verenigings-PR-plan en kijk eens wat u kunt organiseren in uw omgeving, combineer dit met bijvoorbeeld

- Een jaarmarkt
- Kom in de kas
- Bomenplantdag

Maar kondig dit vooral goed aan. Dit hoeft ook niet door dure advertenties in kranten maar maak een mooi A4 voor in de supermarkt, bij de dierenarts, of in de (vaak gratis) huis-aan-huisbladen.

En dan vooral: als er een geïnteresseerde is, bouw met hem/haar langzaam op, laat diegene eens een aantal keren meegaan, geef hem/haar eens een bijenraam in handen.

En voor de verenigingen: als er een serieuze starter is, bied hem/haar dan niet alleen een volk aan maar geef er een kast in bruikleen bij. Vindt hij/zij het na een jaar dan toch niets, dan heeft deze persoon geen overdreven kosten hoeven maken om een hobby te beginnen (starten is nou eenmaal duur).

Als laatste: er zijn natuurlijk genoeg verenigingen die dit al doen of dit nog beter doen (ik ken er al wel een paar), maar het gaat erom: blij volhouden!

R. Prinssen, Akkrum

Succesvol ontzegelen met warme lucht

Ben Oude Reimerink uit Twello, een zeer enthousiast imker, had langzamerhand genoeg van dat moeizame 'ontzegelgedoe' en zocht allerwegen naar een meer efficiënte werkwijze. Hij had reeds een poging ondernomen met de föhn (haardroger) van zijn vrouw; echter geen succes. Toch kreeg hij daardoor een fantastisch idee. Hij stapte naar een bevriende imker, die een schildersbedrijf exploiteert en vroeg hem een 'elektrische heteluchtblower' te leen, een exemplaar zoals schilders die tegenwoordig gebruiken. Hij ontving voor deze beproeving zo'n standaard heteluchtblower.

In zijn bedrijfsmagazijn had Ben alles gereed staan voor de honingfinale, o.a. een elektrisch aangedreven 4-raams slinger, een lange reeks honingkamers met nagenoeg totaal verzegelde honing, verder alle bijbehorende attributen.

Vier raampjes werden op een vlakke ondergrond (bijv. een tafel) geplaatst. Met de blower ging hij behoedzaam over het raatwerk in de raampjes heen en kijk, alle vliedunne zegeltjes smolten weg en trokken zich terug op de celranden. Daarna volgde de keerzijde, waarna geslingerd werd. Voor een 3-raams slinger wordt gewerkt met series van 3 raampjes.

Halverwege belde hij mij met het verzoek om even 'langs te komen'. Na de hele operatie kritisch aanschouwd te hebben kon ik hem slechts feliciteren met dit succes. Betrokkene vatte het resultaat als volgt samen:

- Ontzegeling met een blower is arbeidsbesparend en zeker geen onprettige bezigheid.
- Geen ontzegelwas.
- Daar er praktisch geen wasdeeltjes in de honing terecht komen raakt de dubbelzeef niet meer verstopt.
- Na deze operatie werden de geslingerde raten weer in de HK's gehangen en boven de broedkamers geplaatst. Na een paar dagen waren ze weer volledig hersteld.

Na dit ongekende succes werd Ben de nieuwe eigenaar van de bijna f 100.- kostende blower. Inmiddels heb ik Ben's goede voorbeeld gevolgd, met de verzuchting, waarom werd deze unieke werkwijze niet eerder ontdekt, grandioos!

In de vragenrubriek van het maartnummer (2000) van 'Deutsches Bienen Journal' schreef de bijenexpert Karl Nikolaus Spürgin in zijn vragenrubriek, dat het

werken met een blower succesvol is en voor de honing geen enkel bezwaar oplevert.

Jan J. Speelziek

P.S.

De fa. Draaijer in Twello leverde mij een blower van het type WAGNER 0915, een Duits product, afkomstig van J. Wagner GmbH, Postfach 1120, D-88669 Markdorf.

Schakelaar heeft 4 standen: uit - koel - eerste trap van 400 °C - tweede van 590 °C

De blower is tevens handig voor het ontsmetten van korven en kasten, alsmede voor vele andere doeleinden. De prijs van dergelijke blowers ligt beneden de f 100.=

Door de toeloop van imkers was Draaijer binnen enkele weken door zijn voorraad heen!

Opmerking van de redactie.

Naar onze mening geeft dhr. Karl Nik. Spürgin, in zijn vraag en antwoord rubriek 'Fragen Sie – ich antworte' in het Deutschhes Bienen Journal van maart 2000 een iets ander beeld van deze manier van ontzegelen. Hij haalt hierbij een artikel aan uit de ADIZ van augustus 1991 van Dr. Klaus Wallner, Landesanstalt für Bienenkunde Universiteit te Hohenheim. Wat betreft de honing schrijft hij het volgende: 'Mogelijk werkt deze methode doordat bijenwas een laag smeltpunt heeft (63 °C) en er tussen de honing en het wasdekseltje een met lucht gevulde ruimte bevind, wat de warmte geleiding naar de honing verhindert. (Deze

met lucht gevulde ruimte komt alleen voor bij jonge raten en is meestal wit gekleurd.) Het is deze met lucht gevulde ruimte die het afsmelten van de ontzegeling mogelijk maakt. Het op deze manier ontzegelen van jonge raten geeft de honing dan ook geen warmteschade. Bij zeer donkere raat liggen de celdekseltjes direct op de honing en kunnen niet (moeilijk) afgesmolten worden omdat de honing de warmte afvoert'. Bovenstaande was ook de ervaring van de imker die hier over vragen stelde. Daarbij merkte hij op dat bij oudere raten het wegsmelten van de celdekseltjes veel langer duurde en het een plakkerige toestand gaf. Dit naast het verloren gaan van de ontzegelwas, doordat de bijen, na teruggeven van de deze raten, de op de raat ontstane wasstolsels afknaagde en als afval de kast uit werkte. Anderzijds was hij over het op deze manier ontzegelen van jonge raat zeer tevreden.

Door de redactie is advies gevraagd bij dhr. De Boer van de Keuringsdienst van Waren te Amsterdam. Zijn mening was dat met de warme lucht van rond de 500 °C niet alleen de zegelwas smelt, maar ook een laag van de honing onverantwoord hoog opwarmt, waardoor enzymen geïnactiveerd worden en het HMF gehalte van de honing stijgt. Een en ander zou zijn inziens verder onderzocht moeten worden. Omdat heidehoning meestal in oudere, bebroede raten wordt gewonnen is deze manier van ontzegelen, ondanks de door dhr. Speelziek genoemde voordelen, niet aan te bevelen.

Peter Elshout.

Bestrijding van wasmotten

In het kader van 'bijengezondheid' geeft dhr. Elshout in Bijen 10(5): 131-132 (2001) een relaas over wasmotten, één van de oudste vijanden der bijen en uiteraard ook van de imker. Sinds de overgang van korf naar kast is dat euvel gelukkig op betrekkelijk eenvoudige wijze te bestrijden. Juist over de huidige mogelijkheden wil ik gaarne enige aanvullende informatie verschaffen.

De huidige genormaliseerde Spaarkast is niet meer voorzien van een **houten bodem**, zoals indertijd door dhr. Mommers ontworpen, maar van een gazen bodem, met name ten dienste van de varroabestrijding. Via deze gaasbodem komen wasmul en ander nestvuil nu niet meer in de kast, maar onder de kast terecht, waarover mieren en andere insecten zich ontfemen. Bovendien veroorzaakt de gaasbodem een betere ventilatie, hetgeen door de wasmotten niet in dank wordt afgenomen. Zelfs reisramen zijn hierdoor overbodig geworden.

Een niet te onderschatten bestrijdingsmiddel is voorts het **reizen** met de bijen. Veel imkers reizen gedurende het actieve seizoen een paar maal met hun bijen (o.m. fruit, koolzaad, distel, heide etc.). Uit ervaring weten we, dat we na het tikken met bijvoorbeeld een raampjes-beitel tegen een raam waarin zich wasmottenlarven bevinden, deze onmiddellijk hun 'tunnels' verlaten en aan de oppervlakte verschijnen. Welnu, dat gebeurt in wezen ook tijdens het reizen, waarna de larven door de bijen worden doodgestoken. Iemand die dus een paar keer reist heeft gedurende het actieve seizoen nagenoeg geen problemen met de larven van de wasmot. Voorts wordt opgemerkt, dat een goede imker uitsluitend werkt met sterke volken, zodat alle ramen bezet zijn door bijen, zodat de wasmotlarve geen kans krijgt!

Na het zomerseizoen komt de **winterperiode**, die aparte voorzieningen vraagt. De gesuggereerde oplossing met een 'oude nog functionerende vriezer' kan ik moeilijk als een generale oplossing aanmerken, evenmin de warmtebehandeling van drie uur bij 48°C enz. In het recente verleden werkte men ten aanzien van de winteropslag van BK- en HK-ramen nog met zwaveldamp, dat echter niet effectief bleek te zijn om eventuele eitjes van de wasmot onschadelijk te maken. Bij de korfimerij komt men dit middel nog wel tegen.

Het beste voor de winteropslag van BK- en HK-ramen, desnoods nog met enige restanten honing en pollen, is de toepassing van **azijnzuur 60%**, verkrijgbaar bij

elke drogist. De opslag van het totale ratenbestand vindt hierbij plaats in op elkaar gestapelde BK en HK's. Op de ramen van de bovenste kamer wordt daartoe een grote platte schaal met azijnzuur geplaatst, en wel zodanig, dat verdampen goed mogelijk is, vervolgens afsluiten met een kastdeksel. Deze vloeistof is zwaarder dan lucht en beneden 16°C niet meer vloeibaar. De aanbevolen hoeveelheid bedraagt 200 g azijnzuur van 60% voor 2 BK's en 2 HK's. Behandelingsduur circa 8 dagen.

Het grote voordeel van dit middel is, dat het niet alleen de larven en eitjes van de wasmot doodt, maar ook alle nosemasporen en stuifmeelmijten! Natuurlijk dient gedurende de winter de toren van gestapelde BK en HK's na de behandeling zowel aan de onder- als bovenzijde te worden afgesloten, anders loopt men het gevaar muizen op bezoek te krijgen. Een gaasbodem onder de toren en één erboven is afdoende, bovendien bevordert het de ventilatie. Na de winterperiode, alvorens de BK en HK-ramen weer in gebruik te nemen, deze goed luchten willen ze zonder problemen door de bijen worden aanvaard.

Voorts nog de opmerking dat het gevreesde Amerikaans Vuilbroed de eigenschap heeft zich in sterke mate te ontwikkelen in bijenvolken, die te lijden hebben van wasmot.

In de Duitstalige landen werkt men in de bijenhuisjes nog incidenteel met een 'Wabenschrank' (ratenkast). Enkele weken met voor de wasmot gunstige omstandigheden zijn al voldoende om een waar slagveld aan te richten onder het ratenbestand. Thans treffen we bijenhuisjes aan, waarin men langs de achterwand op ca. 2 m hoogte een paar waslijndraden heeft gespannen, waartussen een lange rij raampjes hangt om te overwinteren. Men beschikt daar namelijk niet over HK en BK's maar werkt er met bijenwoningen met achterbehandeling, dat zich niet leent voor het hier te lande beschreven systeem. Overigens zijn er in ons land diverse imkers, die hun raampjes met succes 'aan de waslijn' laten overwinteren.

Tot besluit het advies om gedurende het actieve bijenseizoen nimmer BK en HK-ramen, en wasrestanten rond te laten slingeren. Deze zijn 's zomers en vooral op de drachtvelden een dankbaar object voor wasmotten, waarvan de wijfjes binnen enkele weken wel tot 1.000 eitjes kunnen leggen!

Jan van de Veluwe, Teuge

Opmerking van de redactie

Azijnzuur van 60% is een bijtende stof, dus voorzichtigheid bij toepassing is geboden.